

עין משפט
נר מצוה

ג א מיי פֿיר מהל' מעה"ק הלכה ו יעיין רש"י:
ד בגד מיי פֿיג מהל' גירושין הל"א סמ"ג עשין ג טו"ע
ה"ע סי' קלג סעיף ז:

מוסף רש"י

יהא נדר. כלומר יאלת ידי נדך ואם לא נדבה ירא. ויצא אחרת לנדרו ונדבה מי שרי לשנויי בה. והמציא אם זמא שלמים קרינט מהלכ וציהא לשם שלמים (מנחות ב. ב.) לא הוית גבן בתחומא. לא היית קרוב אלנו שמוכל לנא. לטנא אחריתא בתחומא כנית המדרש. רלאון שמעמי (ביק ב.). וברשעים צ"ב נא. פי' בתחומא. כמי מדרשות שאלן סוף התחום היי כמי יוויכל נאם שם בשעת מן העיירות תשפתי: לשם יבוא. לאפקין עני קרע. גבון לשם זמא אחר לשם ודבה. לאפקין עני צעלים. והא לפינן גמי מקראי לשם חטא. לשם חטאו שהוא כשכחו עליו (קטן חו). סופרים. נטעין להחלמה. לנכות נטעין (גיטין ד. ד.):

לעזי רש"י

קרבנויות"ש תחיכות בשר צליות על פסחים

שנינו נוסחאות

א דאמרבון (ביב"ר) **ב** גי"א במקום (ביב"ר) **ג** בכתב"י דלא. **ד** ו"ל ככתי"ב **ד** צ"ל כאשר (חו"ט) **ה** היכי ששנינו ממתני' דסתמא כשר דתיקשי ליה לרבה כ"ל **ו** (נב"ק. גב"ב קטון חו"ט) **ז** ס"ל שאמר ויהי הנהלת ויכ"ר גרים לשם שם הקב"ה. והשאר נמחק **ח** אלא סתם שרית (ביב"ר) **ט** ל"ל לגרש למי ששמו (גליות). **י** גי"א מגרש ששמו ושמ אחרת כן. ומיות סתם אל מילה סתמא לשמה קיימא כמו וצחים הילכך עובד כוכבים כשר אע"ג דעבד פסול לשמה קיימא אע"ג דעבד סתם: **יא** הא לשם פסח וסתמא כשר. פי' בקונטרס דקור שמיטה סתמא איסתחית ויתמה כיון דלאמר בתחילת שמיטה לשם פסח וכי כל שעה יש לו לדבר עד שיגמר שמיטתו ונראה לפרש דכשמי עבודות אייבי כגון דשמיט לשם פסח וקיעל סתם ומיהו בפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט:) מביצי לן אי בעבודה אחת מנן או בשתי עבודות ועבודה אחת היינו כדפירש הקונטרס ויש ליישב דאפילו אם תימצי לומר לשם פסח וסתמא פסול [אפ"ה] אין צריך לדבר כל שעה אלא שבתחילת שמיטה יאמר שעושה כל השמיטה לשם שמיטה פסח:

שיטה מקובצת

אלא הלא ביצר לשמן בו. ואית' והמקשה מהי פיר וס' עתה על דעתך לנעול עינך ויחלל לשם פסח. וימי' דלתי' דכלל עבודה ועבודה י' לו לשלם לשם פסח. והסתא לפי זה היו פי' דמתני' דלשמו וטלם לשמו כמי עבודות כמו בשמיטה וקבלה ששחט לשם פסח וקבל לשם שלמים. ולא הירא דע"כ דלשמו וטלם לשמו דמתני' ר"ל הכל לשמו. דלמה לי כולי האי בתל' סגי. אלא ע"כ או ר' קאמר. ואי"כ סיפא וטלם לשמו כמיטה ששחט לשם דקתם וטלם לשמו ר"ל בעבודה אחת ששחט לשם פסח ולשם שלמים. ואי"כ סדרא קריאה לרבותי. וי"ל דמשמיטה פריך דמשמע ליה לשמו וטלם לשמו כמיטה ששחט שחט שחט רלאון לשם פסח ופי' לשם שלמים. והלוי קיהא לשם פסח וסתמא כשר

אלמא סתמא כלתמי דמי דאי כלא לשמו דמי דאין צ"ל נעמה ולומר לשם פסח מימי' בכל סימן וסימן היה לו להוכיח לשם פסח (חו"ט חו"ט) תור"ה הוא שם פסח בו. שיון הששמיטות כסוף התחנות: תור"ה קרי"י. היינו שלא אמר בהרי"א לשם אחר ככל אילו, והא דקאמר רבי יוסי שלא היה כלנו היינו שלא ניכר דרובו למעומן אם היה כלנו לך והיינו (דשני) [דשטן] בשתיק, כלומר שלא נדר צ"ב בשפתיו מה שחשב כלנו. והא דפריך בגמלא וחי מ"ד סתמא פסול קרימי ב"ד ומתני מילתא דמיפסל ביה. ה"פ מילתא שיטא צ"ל לרבי פסול דהיינו ע"י שתיקה דמתוך ששומק אולי יסבה ואלו יטוין גם כלנו ומיפסל אי סתמא פסול, דיותר יבא שלא יתשוב כלל כשהוא מתעב כלנו מאם נעשות וילמר שלא לשמו אם הוא אומר כפיו לשמו בפירוש (חו"ט חו"ט):

בשבת חייב עליו בכל שהוא ופריכין למה לי להמתי המצניע ליתמי המוציא לרוע ולדוגמא ולרפואה חייב עליו, אמר אבוי הכא במאי עסקינן כגון שהצניעו ויטעו על מה הצניעו, והשתא קא מפיק סתמא, מהו דתימא בטולי בטלה מחשבתו קמ"ל כל הצושה ע"ד הראשונה. איי' ההם בשבח מחשבתו הראשונה עסקינן ופשיטא דקאמר לא בתכונתו על דעת הראשונה שהרי שבת דעתו הראשונה, אעפ"י הכריעו כחכמים את דעתו דעל דעת הראשונה קא מפיק (אזיע וזע הל' יוס' ס' מיר"א):

ב:

ואם לאו יהא נדבה. אע"ג דצפ"ק דר"ה (דף יא.) דריש ליה לענין כל תאחר דלא שייד לאחר שמיטה הכא דריש מפשטיה דקרא דמשמע דקרי ליה לנדר נדבה: **ובחים** בסתם לשמן הן עומדין. ואינו פסול עד שיכיון שלא לשמן [ואי"ת צפ"ק דחולין (דף יב:) צעי

ר"י אי קטן יש לו מחשבה וכו' ופי' בקונטרס כגון בשמיטת קדשים דיליף

צרים וצחים דצעי לשמה ושחט קטן עולה לשמה מי הוי כוונה או לא הא משמע הכא דמסתמא נמי כשר ואינו פסול עד שיכיון שלא לשמןן וי"ל דסתמא דקטן גרע דאין לו דעת להכין שהן קדשים וסבור שהן חולין והוא ליה מתעסק ופסול כדאמר בפרק צית שמאי (לקמן דף מו:) לשם חולין כשיירין **א** משום חולין פסולה והאי קטן אפילו אומר יודע אני שהן קדשים ולשמן אני מתכוין מביעלא לן אי כוונתו כוונה או דילמא לא מהני אם אין מעשיו מוכיחין: **סתם** אשה לאו לגירושין עומדת. ואפי' וינתה מחת צעלה מכל מקום לאו להתגרש בגט זה עומדת וגם אם לא יראה הצעל לא יגרשה **א** אלא שלא תשמענו **ו** ומתוך הא מילתא מיתרנא מה **א** שמקשים בסקור פרק שני דגיטין (דף כג.) דלאמר עובד כוכבים אדעתא דנפשיה עבד ואינו כשר לכתוב את הגט ובפ' שני דעבודה זרה (דף כו:)

אמר' ימול ארמאי ואל ימול כותי משום דכותי מתכוין לשם הר גריזים [והסת' נמין] צענין לשמה כדדרשינן (ספ דס כו.) מלה' המול (ימול) ואפי' הכי מכשירין ארמתי' דיש לחלק בין גט למילה כמו שמתלך בין צנים וצחים לגט לא **א** סתמא פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא ולכך נמי [בעובד כוכבים] פסול אע"ג דעבד סתם אל מילה סתמא לשמה קיימא כמו וצחים הילכך עובד כוכבים כשר אע"ג דעבד סתם: **הא** לשם פסח וסתמא כשר. פי' בקונטרס דקור שמיטה סתמא איסתחית ויתמה כיון דלאמר בתחילת שמיטה לשם פסח וכי כל שעה יש לו לדבר עד שיגמר שמיטתו ונראה לפרש דכשמי עבודות אייבי כגון דשמיט לשם פסח וקיעל סתם ומיהו בפרק תמיד נשחט (פסחים דף נט:) מביצי לן אי בעבודה אחת מנן או בשתי עבודות ועבודה אחת היינו כדפירש הקונטרס ויש ליישב דאפילו אם תימצי לומר לשם פסח וסתמא פסול [אפ"ה] אין צריך לדבר כל שעה אלא שבתחילת שמיטה יאמר שעושה כל השמיטה לשם שמיטה פסח:

אתנו בית דין דא' אימא לשמה דילמא אתי למימר שלא לשמה. בשמעתא קמיתתא דגיטין (דף טא.) דמפרש דלכך לא מיקנו לומר צפני נכתב לשמה למ"ד לפי שאין בקאיין לשמה משום דאי מפשת להו לדיבורא אחי למיגוייה לא הוי מתי למימר דילמא אחי למימר שלא לשמה דמי הוא שוטה כל כך שנותן גט לאשה זו שנכתב לשמה והוא אומר שלשם אחרת נכתב אלל אדם השוחט קרבן פעמים שטועה וסבור שהוא קרבן אחר וכן המקבל ומולין וחורק: **קיימי** בית דין וברתי בו. **א** יש מימה למה לו להאריך כל זה הא צהדיא אחר סתמא כשר ונראה לפרש דמי שלא היה כלצו היינו שלא אחר צהדיא לשם אחר מכל אלו אלל חישב כלצו למה שדעיו להיות הא סתמא פסול **א** להכי [דייק] מתנאי בית דין וכי מתנו צית דין דלא לימא צהדיא ומהחשבה סגי ושמא אחי לדי פסול שלא יחשב כלל וישחוט סתמא ויפסל:

בסופרים העשוין להחלמה עסקינן. ואפילו למאן דלאמר בפרק קמא דעירובין (דף יג.) גבי מגילת סוטה דמוחקין אותה מן התורה אף על גב דנענין לשמה ואף על גב

כל הזבחים פרק ראשון זבחים

נדר הוא. דהא כאשר נדרת כתיב ויש חילוק בין נדר לנדבה **א** נדר דלאמר הרי עלי ונדבה הרי זו: **אם כמה שנדרת עשית. שעבד** עבדומיה לשמה: **יהא נדר**. ויעלה זה לנדרך: **ואם לאו יהא לנדבה**. כאילו התנדבת לזה **ונדבה מי שרי לשנויי צה**. וכיון דרסתמא קרייה נדבה מי שרי לשנויי צה הא אמרינן צפ' שני (לקמן ד' כט:) אסור לחשב צקדשים ויליף מקרא דלא יחשב והכי מידרש קרא אם מולא שפתיך תשמעו ועשית או יהיה נדר אשר **ד** נדרת ואם לאו נדבה. (מפי השמועה צמנחות עד כאן:) **לא הויט גבן צבורא כסחומא**. כלומר חבל על שלא היית אמש צבצת אכלנו בתוך החתום שמוכל לצא לבית המדרש ולשמוע: **צי חרמך**. שם מקום: **ושני להו**. שפירקן: **שלא לשמן**. משמע דעקר שמייה צהדיא: **שלא לשם אשה**. האשה הזאת שנכתב לשום אחרת ששמה כשם זו פסול דכתיב וכתב לה **א** לשמה: **וסתמא נמי פסול** כגון אם כתבו הסופר [סתמן] לשם לאה שיהא מזומן לכשיצא אדם אכלו ששמו ושם אשתו (שיון) כן ויתננו לו ולקמן מפרש מנלן ממתי' דסתם פסול: **ושני**. ותריך רבא גופיה דרמיניהו אהדדי: **כסתמן לשמן עומדין**. הילכך כל כמה דלא עקר שמייהו צהדיא הוו לשמן: **מנלן**. ממתי' היכי **ה** שמע ליה רבא דתיקשה ליה: **שנוצחו שלא לשמן**. משמע דעקר שמן מהן: **שלא נוצחו לשמן**. משמע שלא הוכיר שמן עלייהו דהיינו: **סתמא: שנכתב שלא לשם אשה זו**. משמע שנכתב לשם אחרת בפירוש: **כינא לשמן כו'**. מתני' היא: **לשם פסח ולשם שלמים**. כך חישב עליו: **הא לשם פסח וסתמא**. שלא חישב אחריו לשם שלמים כשר ואע"ג דסוף שמיטה סתמא דשמיטת: **אלמא סתמן כלשמן דמי**. דאי כשלל לשמן דמי הויא ליה כאילו אמר לשם פסח ולשם שלמים: **על דעת [ראשונה**. צאלן היכא דשמיטה כוליה סתמא אימא לך דפסול: **הא סתמא [ולשם פסח**. מחילה שמיטה סתם וסופה לשם פסח כשר ולא מיפסיל משום מחילתה אלמא סתמא כלשמן: **אי"ג איידי כו'**. כלומר לעולם לא מידוק מייניה הא סתמא ולשם פסח כשר כלעולם אימא לך פסול דסתמא כלשלא לשמו והאי דקתני לשם שלמים איידי דפריש כלשמן ולא לשמן לשם שלמים דהתם דיוקא הוא דאילו סתמא

הוי כשר דעל דעת ראשונה הוא עושה פריש נמי תנא דמתני' צלאל לשמו ולשמו לשם שלמים ולשם פסח ולאז דווקא דה"ה לסתמא ולשם פסח דמיפסל בתחילת שמיטה: **לשם ששם דכריס**. משנה בפרק צ"ב ומקראי יליף להו: **לשם זבח**. לשם מה שהוקדש **לשם זבח**. שיתכפר צו צעליו ולא שיתכפר צו אחר: **לשם שם**. **א** (לנחת רוח) להקצי"ה שאמר **א** ונעשה רזונו: **לשם אישים**. להקטירים ולא לעשותם צלי על המוצא. קרבנויות"ש צלע"ז: **לשם ריח**. לאפקיין איברים שלללן. והעלן דשזב אין צהן ריח והכי מפרש להו הסם: **לשם ניותות**. לשם הנחת רוח להקצי"ה שאמר רזונו: **שלא היה כלצו**. לשמו אלל סתם **א** ולא הוכיר אחד מאלה: **סנאי** ציט דין הוא. שישחטו סתם ולא יזכירו לשמותן לשמו כדמפרש שם אילא אפילו אמנו צ"ד דלא לימא לשמן כו': **וגבי גט וסתמא פסול מנא ליה**. כלומר הכי שמע ליה רבא ממתי' דגיטין דפסול דתיקשה ליה ורמיניהו אהדדי: **מקרינן**. את התלמידין שמלמדין אותן לכתוב טופסי גיטין: **דלא איכנסו לשם כריתום כלל**. אלל היכא דאיכתב לשם כריתות שיהא מזומן לו לכשיזדמן לו מגרש **ה** ששמו ושם אשתו שיון צו כשר:

מסורת הש"ס

א בייק כ. ב. ב"ב נא. **ב** גיטין כה. **ג** לקמן יג. פסחים נט. **ד** מנחות טו. **ה** [גיטין סו. נדרים מת. חולין לג:] ב"ב קלח. **ו** לקמן מו: **ז** גיטין דף כד. **ח** [שם יט:] ע"י ירושי' גיטין פ"ג ה"א. **ט** קנים פ"א מ"א, **י** גיטין כ. **י** ע"י תוסי' מנחות מב. ד"ה ראה. **יא** ע"י צ"ק. **יב** ע"י רש"ק.

הגהות הב"ח

א גמ' אלא מהא כינא דלשמן. כ"ל וכתב דמתן נמחק: **ב** שם לשם השם: **ג** שם ושמע קול סופרים מקריין אית פלוגי מגרש את פלוגתי: **ד** רש"י ד"ה לשם השם לבחת רוח להקצי"ה שאמר ונעשה רצונו. י"ב לא הייט ניעוט וכן מוצאי לקמן דף מו ע"כ וי"ל שהוא שזוט לשם הקצי"ה ומיכלל הוא נחת רוח כ"י מה שא"כ לשם ניעוט שצריך לשמוע עבור נחת רוח וק"ל:

גליון הש"ס

גמ' כל העושה על דעת ראשונה. לקמן מה ע"כ שבת דף קכ"א: **ה** תוס' ד"ה סתם וכו' אלא שלא תשמענו עיין במשנת הר"ם אלפקר סימן פח:

ליקוטים

בתחומא. פי' בבית המדרש שהוא תחומה של תורה. (ערך ערך חתם) אלא סתמא כלשמן כו'. לכאורה צריך נגד רבא נגד דיתפרק אחר דכבר החליטו התוס' וי"ל בכמה מקומות דכל מחשבות פגול צריך להיות דוקא בדיבור וכאם חישב ולא הוציא מפיו אינה פסולה. א"כ מבי"ש שכשחט בסתמא דלא יוין, וכאן מסתפק הש"ס בסתמא אי פסול אי לאו דצי"ב. ואפשר לומר הא דמסקפא להתוס' היינו לפי מה דמסקנין דסתמא לשמן, אבל אי אמרינן דסתמא כשלא לשמן ודאי אין פסול מחשבת פיגול בלתי דבור, דלא גרע מלשמן. ויותר נראה לי דסתמא גרע דהוי כמו משום חולין כיון דלא כיוון במחשבתו לישם קדשים, אבל אם כיוון במחשבתו שלא לשמן כיוון דעבי"י יש לו מחשבת לשם קדשים [הרי זה כשר]. ועיין תוסי' ד"ה וצחים בסתם. והדבר צריך עוד תלמוד (מלאס סקן): **ובצחים** בפתח לשמן **עומדין** וכו'. נראה לי דאפילו למ"ד מצוות צריכות כוונה הני מילי בדבר שכל המין ראוי למצוות כגון מצה ושופר ולולב דאין תחיבת מצה זו ושופר ולולב אלו מיוחדין למצוות דאפשר למצוה זו לקיים ע"י דברים אחרים של מין כמו באלו ואין אלו סתמן עומדים למצוות, ודמי לסתמא דגט דאמר רפ"ק דרובחים גבי הזבחים כל הזבחים שנשחטו שלא לשמן כשירין ולא עלו לבעלים לשם חובה ואם שחטן סתמא עלו דסתמן לשמן קיימי אלא בגט הנכתב שלא לשם אשה פסול ואפי' סתמא נמי פסול משום דסתם אשה לאו לגירושין קיימא ופי' התוס' דאפי' וינתה מ"מ לאו להתגרש בגט זה עומדת דהא אפשר להתגרש בגט אחר כמו בזה, אבל דבור פריש המיוחד ועומד למצוותו ואי"א לקיימו אלא בגופו ואפי' מבינו א"א אלא בו בעצמו כגון אכילת קדשים ופסח דמצוות אכילתן מיוחד בגופן ואי"א לקיים מצוותן אלא בגופן דמי לשיחטין קדשים דסתמן לשמן עומדין הואיל ומצותן מיוחד בגופן, וגם במילה למ"ד דבי' מילה לשמה אפי"ה בבכרי כשרה משום דעבד סתמא וסתמא לשמה קאי כמ"ש התוס' רפ"ק דרובחים, וצ"ל דה"ט משום מצוות אבות הן מיוחדות לגופו ממילא סתמא לשמו קאי, אי"ג משום דכל הני אי עשאן שלא לשמן ביטל מצוותן לגמרי כגון מילה אם נעשה שלא כהכשרה שוב אי אפשר בחזרה לעשות כמצוהה, אפי"ג דאפשר בהטפת דם בריית אין זה עיקר מצות מילה אלא במקום דלא אפשר כגון גר שנתגרש כשהוא מוחל או קטן הנולד מוחל, אבל עיקר מצות מילה אולה לה. וכן קרישאי אי עשאן שלא במצוותן בטל מצות קרבן זה, מש"ה סתמא לשמו קאי. משא"כ בשאר מצוות כמצה שופר ולולב אם עשאן שלא במצוותן יש להם תקנה לחזור לעשות במצוותן, אין סתמן עומדות לשמן (טויו' פנ' ר"ה טו.). כל הקושה **על דעת ראשונה הוא עושה**. ואפי"ג דכתיב קאמר לא בתכונתו ליתע ראשונה אלא סתמא שחתי, אפי"ה אמרינן על דעת ראשונה שחט ולא ססכנין אדיבוריה. ותנן בשבת (צא ע"א) המצניע לרוע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב עליו בכל שהוא ופריכין למה לי להמתי המצניע ליתמי המוציא לרוע ולדוגמא ולרפואה חייב עליו, אמר אבוי הכא במאי עסקינן כגון שהצניעו ויטעו על מה הצניעו, והשתא קא מפיק סתמא, מהו דתימא בטולי בטלה מחשבתו קמ"ל כל הצושה ע"ד הראשונה. איי' ההם בשבח מחשבתו הראשונה עסקינן ופשיטא דקאמר לא בתכונתו על דעת הראשונה שהרי שבת דעתו הראשונה, אעפ"י הכריעו כחכמים את דעתו דעל דעת הראשונה קא מפיק (אזיע וזע הל' יוס' ס' מיר"א):